

A Szent Kereszt felmagasztalása

(szeptember 14.)

Szám 21, 4-9

Aki rátekin, életben marad

Hór hegyétől a Sás-tenger felé vezető úton indultak tovább, hogy megkerüljék Edom országát. A nép azonban belefáradt a vándorlásba és zúgolódott az Úr és Mózes ellen: „Miért hoztatok ki Egyiptomból? Hogy elpusztuljunk a pusztában? Hisz se kenyér, se víz nincs! Ez a nyomorúságos eledel utálattal tölt el minket!” Erre az Úr tüzes kígyókat küldött a népre, ezek megmárták őket, úgyhogy Izrael fiai közül sokan meghaltak. Ennek láttára a nép Mózeshez járult, s megvallották: „Vétkeztünk, amikor zúgolódtunk az Úr ellen és te elened. Járj közben értünk az Úrnál, hogy vigye el ezeket a kígyókat rólunk!” Mózes tehát közbenjárt a népért. S az Úr így válaszolt Mózesnek: „Csinálj egy tüzes kígyót, s erősítsd egy póznára. Akit marás ért és rátekin, életben marad!” Mózes tehát csinált egy rézkígyót és egy póznára tette. Akit megmártak a kígyók, de föltekintett a rézkígyóra, az életben maradt.

A rézkígyó történetét a Bibliában a Számok könyvében olvashatjuk, amikor Mózesnek a moábiták felé tartó úton mérges kígyók között kellett vezetnie a zsidó népet. Jahvétől azt a parancsot kapta Mózes, hogy egy rézkígyó póznára tüzésével űzze el a veszélyt: „S az Úr válaszol Mózesnek: csinálj egy tüzes kígyót, s erősítsd egy póznára. Akit marás ért és rátekin, életben marad!” (Szám 21,8-9). Zavarba ejtő, hogy éppen Mózes készít egy állatszobrot, hiszen a zsidók számára nem engedi a bálványképeket, és elpusztítja az aranyborjút is. Ez nyilvánvalóan a mózesi negyedik parancsra lenne ellentétben, mely így szól: „Ne készíts magadnak szobrot, sem semmilyen képmást.” Az ellentmondás feloldása a parancsolat folytatásában keresendő: „Ne borulj le nekik, és ne engedd, hogy szolgálatukra kényszeríttess”, a rézkígyó esetében ugyanis készítésekor erről nem volt szó. A zsidó hagyomány szerint, ha feltekintettek, és szívükben Isten szeretete volt, attól gyógyultak meg, és nem a rézkígyó látványa miatt.

A kígyó még hatszáz évvel készítése után is megvolt, és illatáldozatot mutattak be előtte. Ekkor törette össze Ezékiás király (2 Kir 18,4).

Jézus is megemlíti János evangéliumában, hogy „Ahogyan Mózes felemelte a kígyót a pusztaságban, úgy kell az Emberfiának is felemeltetnie”.

A keresztény magyarázat szerint a rézkígyó előképe Krisztus megváltó keresztjének, bajelhárító jelkép, a pogányság feletti győzelem szimbóluma, és gyógyulást hoz, aki hisz a gyógyító Jézusban. Egy római házban fennmaradt keresztre feszített számárfejű krisztus gúnyrajzból arra lehet következtetni, hogy már a III. század előtt Jézus keresztjét kultikus tiszteletben részesítették. Ezt a kultuszt gúnyolta a keresztényellenes propaganda. Ennek ellenére a kereszt nem lett a Jézusban hívők általános szimbóluma egészen az első időben, csak Nagy Konstantin császár uralomra jutása után. Ekkor Szent Ilona császárnő buzgólkodása révén megtalálták a szent Keresztet a keresztrefeszítés helyének közelében. 335. szept. 14-én bazilikaszentelés volt a Szentsírnál, Szent Ilona, Nagy Konstantin édesanyja szervezésében.

Felmagasztalták a világ előtt a gyalázatot, de a keresztények számára a megváltást jelentő keresztet. A kereszt az egyház számára az egyik legbecsesebb ereklyévé vált. 614-ben, Jeruzsálem elfoglalásakor a perzsák zsákmányul megszerezték a Szent Keresztet. 628-ban a görög Heraklius császár háborút indított ellenük és visszaszerezte. Szeptember 14-én a császár ünnepélyesen, mezítláb, szegény ruhában az Aranykapun vitte vissza a Szent Keresztet. Azóta van ünnepe ennek az eseménynek. A VII. század óta Nyugaton ezen a napon ünneplik ezeket az eseményeket. Már Nagy Szent Gergely pápa bevezette (†604 Róma) ezt az ünnepet Rómában, a gallok ápolták hosszú időn keresztül. 800 táján az egész nyugati egyházban ez lett a megtalálás ünnepe.